

5. Правильно виконувати практичні роботи на контурній карті і в робочому географічному зошиті.

Для отримання 4-6 балів від учня потрібно:

1. Знання основного матеріалу теми, хоч би при недостатньо послідовному його викладі і деяких помилках фактичних даних, а також в показі об'єктів по карті та у вимові географічних назв.

2. Виявлення зв'язків і взаємовідносин за допомогою контекстних питань учителя.

Відповіді учнів, що не відповідають вищезгаданим вимогам, оцінюються 1-3 балами.

Учитель перевіряє та оцінює всі виконані учнями практичні роботи по контурним картам і в географічному зошиті, по проведенню спостережень і оформленню їх результатів. При виставлянні оцінки враховується правильність зроблених завдань, акуратність оформлення і грамотність написання географічних назв і термінів.

Наталія Мариняк

вчитель – методист Тернопільської

ЗОШ I-III ступенів № 28

м. Тернопіль

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ І ФОРМ СУГЕСТОПЕДІЇ ТА РЕЛАКСОПЕДІЇ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ ГЕОГРАФІЇ

Сугестивне навчання (з латини *suggestio* — навіювання) — це відносно нова система навчання, яка використовує засоби навіювання з навчально-виховною метою.

Технологія сугестивного навчання, базується на розширенні прихованих можливостей людини, що в свою чергу дозволяє поглибити та зробити більш ефективним навчальний процес. Доречі, такі напрямки, як сугестопедія та релаксопедія стрімко розповсюджуються серед педагогів.

Сугестивне навчання досить широко використовується в методиці викладання багатьох шкільних предметів. Ще в 60-ті рр. XX ст. болгарський педагог, психолог Г. Лозанов запропонував своєрідну технологію сугестивного навчання — цілеспрямоване навіювання на основі релаксації (розслаблення, зменшення напруження) у звичайному стані свідомості, що приводить до виникнення ефекту гіпермнезії (над запам'ятовування). Учений створював на своїх сугестопедичних заняттях своєрідний «концертний» настрій, звертаючись до яскравих образів, міміки, музики та ін.

Технологія, яку запропонував Г. Лозанов, надзвичайно гуманна і ґрунтується вона на таких п'яти принципах:

- ніякого зубріння;
- навчання без перевтоми;
- основою навчання є мотивація та пізнавальний інтерес учнів;
- проведення навчання великими блоками;
- комплексність виконання завдань.

Сугестопедія продовжує розвиватись у США, країнах Західної Європи, та інших країнах. В Україні цю тему в галузі методики фізичної географії досліджував С.С. Пальчевський.

У межах реалізації цього методу на уроках географії, випробовувала застосування релаксації, як способу саморозслаблення на певному етапі уроку, з метою мотивації до навчання та кращого засвоєння нового матеріалу. У стан релаксації учні вводилися за рахунок аутотренінгу. Аутотренінг з дидактичною метою складається з двох частин: розслаблення та навіювання, спрямованих на розв'язання дидактичних завдань.

Особливу увагу слід звернути на те, що метод релаксопедії застосовується лише для інформації, яка повинна відтворюватися на репродуктивному рівні. Це актуально на уроках фізичної географії (6-8 кл.). Наприклад під час запам'ятовування географічної номенклатури; ґрунтів, рослинного, тваринного світу материків та України; відкриття та дослідження материків, дослідження території України і т.д.

Отже, що стан розслабленого ненапруженого фізичного стану в поєднанні з елементами самонавіювання сприяє кращому запам'ятовуванню та відтворенню отриманої інформації.

Наведемо приклад застосування досліджуваного методу на уроці географії у 8 класі під час вивчення теми: «Рельєф України».

Зміст аутотренінгу.

Релаксопедична формула, що сприяє розслабленню.

1. Введення учнів у стан релаксації.

Діти, влаштовуйтеся зручно.

Покладіть руки на парти, голови схиліть на руки. (Стишено звучить композиція Моцарта «Симфонія серця»).

Я буду рахувати до 10. Коли скажу 10 – заплющіть очі.

Один-два... Забули що ми в класі.

Три-чотири... Слухаємо тільки мій голос.

П'ять-шість... Повністю заспокоїлись.

Сім-вісім... Розслабились.

Дев'ять-десять... Заплющили очі.

(Виділені фрази вчитель промовляє голосніше).

Усі думки зникають, я занурююсь у спокій ... Я лежу на березі океану... Шумлять хвилі... Чути крики чайок... Золотом відливає пляжний пісок... Я спокійний ... Хвилі рівномірно накочуються на берег ... Шелестить, стікаючи з водою морська піна ... Мені легко і спокійно!

1. Сугестопедична формула, що сприяє засвоєнню учнями нової інформації.

Головні форми рельєфу території України визначаються її положенням у межах Східно-Європейської рівнини та середньо високих гірських масивів Карпат і Криму. *Північну частину України займає південь Поліської низовини.*

Я так легко це запам'ятовую!

Південь України зайнятий Причорноморською низовиною, яка має невеликий нахил до моря. На лівому березі Дніпра простягається Придніпровська низовина. Закарпатська низовина з південного - заходу прилягає до Українських Карпат.

Я запам'ятав!

З височин найбільш значними є Волинська та Подільська, що розташовані на заході України. На правому березі Дніпра знаходиться Придніпровська височина, а на лівому березі Дніпра в південно-східній частині України, вузькою смужкою тягнеться Приазовська височина. На сході вона межує з Донецькою височиною.

Я мандрую над просторами своєї Батьківщини, який чудовий мій край!

У межиріччі Дністра і Пруту розкинулась найменша за розмірами, але найвища Хотинська височина з найвищою точкою рівнинної території України – горою Бердою (515м).

Як це легко запам'ятати!

А ось і гірські масиви! На заході України розташовані найвищі гори – Українські Карпати з найвищою точкою г. Говерлою (2061м). На півдні Кримського півострова простягнулись невисокі Кримські гори з найвищою вершиною г. Роман-Кош (1545м).

Як це чудово! Я здійснив подорож над поверхнею України! Я любувався її краєвидами! Я все запам'ятав! Це так легко!

2. Виведення учнів із стану релаксації.

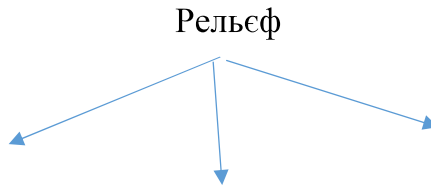
Я добре відпочив. Відчуваю легкість у всьому тілі... Готовий до праці... Переміщаюсь у клас... На рахунок 10 розплющую очі.

Один-два... я добре відпочив

Три-чотири ... все запам'ятав

П'ять-шість... тепло з правої руки зникає

Сім-вісім... настрій прекрасний. Хочеться працювати
Дев'ять-десять... очі розплющили, глибоко вдихнули.
Потягнулися і всміхнулися!
А зараз в зошиті запишемо основні форми рельєфу.

Література

1. Киричок І. І., Окремі аспекти використання навіювального впливу у навчально-виховному процесі старшокласників. // Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Психолого-педагогічні науки. - 2016. - № 1. - С. 128-133.
2. Карпенчук С.Г. Мотивація навчальної діяльності на основі сугестопедичного підходу, <http://webcache.googleusercontent.com/search?>
3. Покась Л.А., Пінчук Л.В. Методика використання елементів релаксопедичної технології на уроках географії у 7 класі, // Географія та економіка в сучасній школі. -№ 9.-2013.
4. Пальчевський С.С. Сугестопедагогіка: новітні освітні технології. Навч. посібник. – Київ, Кондор, 2005.– 351 с.

Наталія Таранова

кандидат географічних наук,
доцент кафедри географії та методики її навчання
*Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка*

З ІСТОРІЇ ДОСЛІДЖЕННЯ ТОПОНІМІЇ ЗАХІДНОГО ПОДІЛЛЯ

Актуальність теми. Полягає в тому, що дана тематика ще не була предметом спеціального дослідження. Метою даного дослідження є зібрати і проаналізувати наукові праці, які присвячені вивченню топонімії Західного Поділля.

Топоніми – власні географічні назви, що залежно від видів географічних об'єктів, поділяються на мікротопоніми, гідроніми, ойконіми, ороніми і т. д., є предметом дослідження в першу чергу географів, істориків та мовознавців [9].

До Західного Поділля входить уся Тернопільська область, крім її північних (Кременецького, Лановецького та Шумського) районів, які до 1918 р. адміністративно належали до Волині. Цей регіон охоплює частину